

TEXT ÍNTEGRE DE LA DESCRIPCIÓ DE LES FESTES DE BENEDICCIÓ DE L'ESGLÉSIA DE SANT ANTONI ABAT L'ANY 1771

Ferran Sanz Lou i Xavier Sorní Esteva

Garí Siumell, en la seva *Descripcion è historia...* (Vilanova i la Geltrú, 1860) tingué l'encert d'incloure una descripció dels actes i festes amb motiu de la inauguració de la nova església de Sant Antoni Abat, de Vilanova, que tingueren lloc entre els dies 25 i 30 d'agost de l'any 1771. Es tracta d'un text no pròpiament de l'autor, ja que al final del relat el propi Garí Siumell afegia:

«Así terminó el Cronista, á quien debemos estos curiosos datos, que estando ya borrados de la memoria de los hombres, los tendríamos perdidos, á no haber él tomado el trabajo de escribirlo. Tal vez por modestia no puso su nombre al pié de ellos, y seria mi placer el recordarlo»¹.

Garí Siumell, que es descuidà d'indicar on era el text original d'aquest relat, el trobà, amb tota seguretat, en un llibre manuscrit de l'Arxiu Municipal de Vilanova i la Geltrú, del qual, tal com es posà de manifest en una col·laboració anterior en aquesta mateixa publicació, n'extragué nombroses referències i passatges².

El text original, anònim tal com indicà Garí Siumell, està totalment redactat en català i, per cert, que, deixant de banda l'ortografia, molt ben escrit. Garí el traduí molt lliurament al castellà i amb algunes llicències d'adaptació. Ara, havent-se localitzat l'original, paga la pena de transcriure'l íntegrament, per ser més genuí i a la vegada molt més proper a nosaltres el text original que no pas una traducció al castellà més que centenària.

Abans, però, no estarà de més advertir que el document que s'ofereix transcrit no és l'únic que relata aquelles magnes celebracions. A l'Arxiu Parroquial de Sant Antoni Abat es conserva una altra versió coetània, també en català, molt més reduïda i d'autor conegut: Manuel Casanova, prevere ecònom de Sant Antoni, personatge que participà activament en aquells actes. Aquest document fou reproduït l'any 1949 en el díptic imprès amb motiu de la «Festa de la teula» celebrada per recaptar fons per a la reconstrucció del Temple Arxiprestal de Sant Antoni Abat. També, una «Còpia literal del document original sobre les Festes d'Inauguració del Temple Arxiprestal, celebrades l'any 1771", és a dir, una transcripció, fou impresa en un full que s'adjuntà a l'esmentat díptic.

Tant una com altra versió, tenen gran interès, puix en certa manera es complementen i, a la vegada, es corroboren. Tot i així, la versió de l'Arxiu

Reembres, núm.13. Any 1997. Pàgs.19-24.

Històric Municipal, que tot seguit s'ofereix, per ser més extensa i descriptiva, presenta potser, 226 anys després, major interès.

Notes

- ¹ Garí y Siumell, José: *Descripcion è Historia de la villa de Villanueva y Geltrú, desde su fundacion hasta nuestros dias*. Villanueva, 1960. Pàgs. 97/103. *Una font documental de «Descripcion è historia...» de Garí Siumell*. Reembres. Plecs d'història i cultura, (10) 21/26 (1996).
- ² Sanz Lou, Ferran i Sorní Esteva, Xavier:

TRANSCRIPCIÓ

Arxiu Històric Municipal de Vilanova i la Geltrú. «Llibre de despeses i actes del la parròquia. 1640-1803». Sig. 93. Núm. inv. 2955. F. 39/43g.

En perpetua Memoria.

Se notan los Cultos, y Solemnitats de las Festas, que feren lo Magnífic Ajuntament, y los Obrers de la Parroquial Iglesia de Sant Antoni Abat de Vilanova, en la Benedicció de la nova Iglesia, y translació del Santíssim, y son Patró Sant Antoni Abat en los dias 26, 27, 28, 29 y 30 del mes de Agost, de 1771.

Primerament en la Vigilia de dita Benedicció, que fou Diumenge dia 25, no sols al tocar las dotse horas del mitgdia, sino tambe á la primera oració de la Nit, se repicaren, y enventaren totas las Campanas, tirant de tant en tant molts trons; Lo que fou principi, y primera Demonstració de alegria, que començá á promouer los cors de tots los oyents; Però lo dilluns al mati dia 26 despres de haver tocat ab Solemnitat totas las Campanas, y fet señal per la Benedicció de la nova Iglesia cerca de las deu horas del mati, isqui de la Iglesia Vella en forma se professó lo Clero de la present Parroquia de Vilanova, y de la Geltru acompanyats de molts altres Sacerdots forasters, així Seculars, con regulars, y arribant al portal de devant lo Carrer de Sant Pere, alias de la pescateria y fetas las Ceremonias segons lo Ritual Romá, y espargidas totas las parets foranas, eo de part defora ab aygua, que de nou se benehi, y aixi mateix insensada tota la dita Iglesia de part defora, se antrá á ella obrint las portas de part en part, y toncant lo rotllo de las Campanas, Campanetas, y Orga, entrant los Sacerdots del gremial ab los demás de la professó, y tot lo concurs del poble, que antes havian fet eixir (segons Ceremonias) de la Iglesia, y espargintla tambe, é insentsantla per las parets interiors de ella; Fou esta benehida per lo Il.lustre Senyor Doctor Don Jaume Matas, Canonge Lectoral de la Santa Iglesia Cathedral de Barcelona, ab expressa llicencia in scriptis del Il.lustríssim Señor Don Joseph Climent Bisbe de Barcelona.

Acompañaren, y feren de assistents á esta benedicció lo Reverent Don Antonio Ucar, prevere, y Rector de la Geltrú, y Degá del Panadés, qui li servia de Capa, ó Mestre de Ceremonias: Lo Reverent Doctor Joseph Parés prevere, y Beneficiat de la parroquial Iglesia de Santa Maria del Pi de Barcelona, qui li servia de Diaca; y lo Reverent Joan Escardó prevere, qui feu de Subdiaca. En lo mateix dia á la tarda se feu la Professó General, portant lo Santíssim lo mateix sobredit Il·lustre Senyor Canonge Matas fentli de Diaca, y Subdiaca lo Reverent Miquel Seguí prevere, y Beneficiat del Pi de Barcelona, y lo Reverent Rector de la Vila del Arbós. Fou esta Professó tant general que foren convidats, y assistiren á ella, no sols las Reverents Comunitats de P.P. Caputxins, y Carmelitas Descalsos de Sant Joseph, sino tambe tot lo Clero de la Geltrú, Rectors vehins, y molts Sacerdots Seculars forasters de Barcelona, y de altres differentes parts, que vingueren á veurer ditas pias funcions. Isqué dita Proffessó per lo portal major de la Iglesia vella, passant per lo Carrer major, ahont al carrer dels mateixos P.P. Descalsos tenian estos preparat un altar per Descansar lo Santíssim, y cantar com se cantá un Villancico, ó Mutete del Sagrament. Estava est altar molt ben compost, ab Colgaduras de Domás Groch, y blau, ahon estava collocada la Imatge de Sant Joseph, ab altres Sants Collaterals, y adornos de Cornacopias, floreras, y algunas decimas, y quartillas, que fou un primor.

Continuat son curs arribá á la plassa llarga, ahont per lo sobredit Efecte se tenia altre altar preparat ab un gran Pavelló de Domás, y Cortinas verdas, sota del qual estava Collocada, y pendent la Imatge de Sant Antoni de Padua, especial Advocat de dita present Vila per la plaga de las Llagostas, y á proporció de ditas colgaduras, y Pavelló vert, estava tot lo demás circuit de Poesias, de enramada verda, ab tot genero de fruyts, y fruytas que robava la admiració dels Circunstants; y despres de haverse cantat un Mutete, ó Villancico, y fent son curs dita Professó, plassa llarga amunt entrant per lo pont de casa Nin, y arribant á la plassa major, descansá lo Preste posant lo Santíssim en altra altar de Sant Gregori, que ricament tenia preparat lo Magnífic Ajuntament de la present vila, com á singular Advocat, que es de la Aruga; devant del qual se cantaren sas glorias. Successivament encaminatse envers lo Carrer dels Caputxins, y arribant á la plassa devant la Iglesia y Porticio de aquells tenian una mesa, gradas, y Montaña ab tot genero de flors, ja naturals, ja artificials, ab tal primor é ingeni adornada, que fou de tots aplaudida la idea, tenint dit Altar per principal Objecte la Divina Pastora, ab son Niño Jesus en son brassos, defensant á las Animas sas propias Ovellas, de las garras del Llop Ynferral. Ab lo mateix asseo, y circumspecció continuá la professó per lo Carrer, y travessia dita de Montserrat, y pujant per lo Carrer de Sant Antoni de Padua, y passant, per la plassa dita de las Cols, se cantá per la musica altre dels Villancicos, ó motets del sagrament, devant altre altar de Sant Joan Degollici com á especial Advocat de Malalties, que lo Obrer de la mateixa parroquial Iglesia tenia preparat de una nova enramada de floreras grans, y altres adornos differentes; Y finalment continuant rectament fins al Carrer de Sant Gervasi, y fins lo Carrer de la pescateria, entrá per lo portal del devant lo carrer dit de Sant Pere. Lo orde, y forma, y disposició de la professó fou de la manera següent. Primo diferents balls de bastons, de Santa Fe, y otras; despues la Mulassa, Los dos Gegáns petits, que novament se han fet per ditas

festas, y benedicció, y depues los Gegáns grans, y antichs; despres de estos los Canferóns, y Banderas de tots los gremis, y Confrarias; Seguidament las tres Creus per son orde, y precedencia, so es: La de la parroquial, La dels P.P. Caputxins, y la dels P.P. Carmelitas Descalsos. Successivament anavan ab corresponent distancia, Lo tabernacle de Nostra Senyora del Carme, altre del Patriarca Sant Francesc, y altre del Patró Sant Antoni abat, un, y altre ricament adornants ab sas corresponents enramades, que quiscuna de ditas Comunitats, y obra respectivament cuyda. Despres anava lo Pendó del Sagrament, que per dit efecte de nou se ha fet fer, qual fou presentat a Don Joseph Cavallero thinent Coronel del Regiment de Lusitania, y est presentá los dos Cordons, lo un á Don Gregori Cordova Governador de la Reial Ciutadela de Barcelona, y lo altre á Don Bernat Martí Baró de Cañellas, quals portavan un gran concurs, y seguit de atxas, y la Musica del Regiment. Despres se seguian las Comunitats de Carmelitas Descalsos, Caputxins, y los Capellans ab Capas, entre los quals interpoladament anavan al mitg de ells los dotse Apostols, y lo Sacerdot Melchisedéch, y seguidament los vint, y quatre Angels vestis ab alas, y glassa brillant, aportant cada un de ells un rotul, ó vers del himne de Sant Thomas: Pange lingua gloriosi &, ab un trofeo del Santíssim Sagrament, qual anavá al detrás sota tálam, y despues lo Magnífic Ajuntament. Los Carrers sobredits per los quals passava dita Professó estavan totas las parets molt frondosas, y colgadas de diferents ramas, y verduras, quadros, y palmatorias, Cobrellits, Cortinas, y Domassos, que á porfia los uns movian, y excitavan als altres á qui millor ho faria. En la entrada, y frontis de dit portal se collocá un quadro, ó effigies de Nostre gran Monarca, y Rey regnant lo Senyor Don Carlos tercer, posat, y Collocat sota un gran docer de domás carmesi, circuit de una grossa punta de plata ab una atxa, y atxera en cada un de sos costats, ab dos grans decimas, y poesias significativas de sa gran Monarquia, Zel, Culto, y religio; y aixis, y del mateix modo estavan en las parets de dita Iglesia, plassa, y Casas, pendents diferents decimas, octavas, sextillas, quintillas, quartillas, y tercets, moltas de ellas en llati, altrás en Castellá, y Cathalá, unas acroscopicas, altrás mudas ab molt ingeni, y perfecció del art.

Y si tan gran afán, y cuydado se tingué del asseo, y adorno exterior del Carrers, plassas, portal, y parets foranas de dita Vila, é Iglesia, que diré de la Casa temple, altars, y tabernacle ahont havia de morar perpetuament lo señor, son Patró Sant Antoni, y demás Sants, que he de dir si esque dir se puga, sino que apareixia un Cel, que se havia transladat en la terra; perque si mirám los passadissos, y Corredors de dita Iglesia, se veurá circuida de 18 Salamons, sens un de major que hi havia en mitg de la Nau principal. Al detrás lo altar major, y devant lo portal se compongué un altaret de Sant Thomás de Aquino, al costat del qual se posaren dins unas targes pintades los versos del himne del Sagrament compost per dit Sant, so es: Lauda sion salvatorem &, y continuant estos versos per totas las Columnas de la Iglesia anava finint al altre Costat de dit Sant; Així mateix al interior de la nau, y devant quiscuna de sas Columnas, se collocaren las estatuas molt grans, del Sumo Sacerdot, del Rey David, del Rey Salomó, de la Reyna Saba, y altres Profetas ab sas targes, y lletreros de la dedicació del temple. Si posám la atenció als Altars, y sos adornos, no se reparava sino Llums, Cornacopias y enramadas de diferens ideas, y primors, mereixent algun tant de alabansa, lo cuydado, y vigilancia de las Señoras

Donas en lo adorno de son Altar de Nostra Señora de la Purificació; Pero lo que robava la vista, la atenció, y devoció era lo altar major, que los Obrers de dita Iglesia, junts ab altres sis Comisionats, que per dit effecte se elegiren cuydaren de adornarlo, pues, fou de una enramada nunca vista, de or barberi, y vidre volador sobre un pais vert, ab tal diversitat de floratges, que ab la infinitat de Cera, y llums, y majorment en lo vespre sent tot encés, apareixia una gloria; eran los Ciris, y llums posats en tal simetria, que entre otras cosas, é ideas, clarament formaven, y ab ells se llegia Víctor Vilanova. Era tant gran la graderia, que apenas se divisava res de son antich retaulo; demanera que baixava des del peu del Sant Christo ultim remato del altar, sobre la qual grada estava collocada la Imatge de Nostre Patró Sant Antoni sota un gran pavalló al exterior cubert de or barberi, y lo interior de domás Carmesi, pendent ab unas Cortinas, que baixavan fins á encontrar, y fer una mateixa cosa ab los draps, y Domassos tambe Carmesins, que estavan colgadas las parets collaterals del presbiteri, y Altar major; Y aixís entrada la Professó en dita Iglesia, y cantat per la musica lo Te Deu, se tirá, y dispará despues en lo Campanar lo primer Castell de foch, y ab ell se doná fi á las funcions del primer dia, que fou la vigilia de las festas.

Dimars dia 27 de dit mes de agost, Celebrá lo primer officí, y Missa (que fou unica en dit dia) lo sobredit Don Antonio Ucar Rector de la Geltrú, y Degá del Panadés, y predicá lo dit Il-lustre Señor Canonge Matas ab habits Canonicals; Per la tarda despues de Cantadas las vespres, se cantá tambe per la Musica lo Oratori de la Dedicació del temple; y despues á las nou horas de la nit, se tirá lo segon Castell de foch, ab major aplauso que lo primer en la Plassa dita de las Cols.

En lo dia 28 de dit mes de Agost, que fou Dimecres, solemnisé lo Offici major, que fou de Sant Antoni Abat lo dit Reverent Doctor Joseph Parés prevere, y Beneficiat de la Iglesia del pi de Barcelona, y predicá la oració Panegirica lo Molt Reverent Pare Fra Manuel de Barcelona, Religios Caputxí, y actual Guardiá del Convent de Vilanova, y en la vetllada se cantaren solemnes las Completas de la Degollació de Sant Joan, y despues de ellas á las nou de la nit se reitará lo tercer Castell de foch, no menos artificios, y generalment aplaudit de tots.

En lo dia 29 de dit mes, que fou lo Dijous se cantá lo introit, y Missa de la Degollació de Sant Joan, com á especial advocat de dita Vila per las Malalties; Cantá dit Offici major lo Reverent Vicari Curat de la Vila de Sitges, y predicá de la Dedicació, y Degollació lo Molt Reverent Pare Fra Ramon de Sant Joseph, Religios Carmelita descals, y en dit Offici se cantá alguns dels nous Villancicos, que en Poesia, y Solfa se han compost, y estampat per dita festa, y estos se repetiren per la Musica en las plassas en la professó solemne, que se feu en la tarda de dit dia despues de las Vespres.

Finalment, Divendres dia 30 de dit mes, y any se feu la piadosa funció, y memoria dels fidels difunts de esta parroquia, fent un elevat tumol, o Panteón al mig de la Iglesia ab diferent estans, circuit de Caps de mort, epitafis, decimas, y alguns distichs, y auctoritats de Sants, que nos feyan memoria de tan Santa, y saludable deprecació, y semblantment estava entoldat, y cubert de Bayetas negras, lo que permeté lo Altar major. Officiá en dit dia lo Reverent Manuel Casavona, Prevere, y Economo actual de dita parroquial Iglesia, y li

serviren de Diacas los R.R. D.D. Joseph Parés, y Miquel Seguí, un, y altre Beneficiats de la parroquial del Pi de Barcelona, y predicá la oració funebre lo Reverent Pare Pau Puig de Sacerdots regulars Menors de Sant Sebastiá de Barcelona. Foren tots los quatre Predicadors escullits entre los mes habils en lo art de la predicació; y lo Ajuntament volia donar sas predicacás á la impressió, y al publich, á no ser la renitencia de alguns de ells en entregarlas, o per millor dir per sa humilitat en no voler aplausos mundans; y esto fou motiu, que tampoch se doná al publich la relació individual de las festas. Pero sens esto foren estas molt publicas, y generalment sabudas per totas parts, pues de diferents Ciutats Vilas, Llochs, y Pobles acudirem per veurerlas, de manera, que apenas hi havia Casa, que per raho de parentiu, amistad, ó per atenció, ó conducció no tinguessen molts forasters, quals alabaren molt lo govern economich de dita Vila, pues lo Ajuntament de ella, molt de antemano, cuydá, y procurá que no faltás res de ningun genero de Comestible, en tant, que tot sobrá en abundancia despues de las festas, perque conciderant que las Casas dels propis habitants no abastarian per aposentar, y dar de menjar á tants forasters com acudirian; perso lo Ajuntament de dita Vila, aconduhi una Compañia de Becos de Barcelona, donatlos Casa, y posada, pera que estos donassen, com en effecte donaren lo desempeñó de un tot, no sols als forasters, sino tambe á las majors Casas de la present Vila, per quedar estas ayrosas en sas propias taulas, y ab sos Convidats; Y aixis foren generalment aplaudidas ditas festas, no obstant de ser de antemano publicadas, y escritas per alguns de esta á diferents forasters, que no serian de desempeñó, ni Lustrosas, ans be, que los serviria de risa, y esto unicament per no tenir aquells part, ni quant en ellas, y no caurer en Cap de ells la Gloria. Donanse de tot las gracias á Deu, al qual se deu donar tota la honra, tota la Gloria, y tota la alabansa ara, y pera sempre y per eternitat de eternitats. Amen.